

Τμήμα Αρχειονομίας – Βιβλιοθηκονομίας
Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Περιγραφή Ηλεκτρονικών Δημοσιευμάτων - Μεταδεδομένα

<http://www.ionio.gr/~tab398>

Σαράντος Καπιδάκης

sarantos@ionio.gr

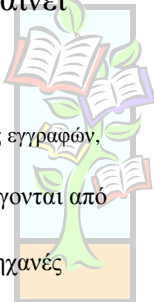
Τηλ. 26610-87413

Ορισμός Μεταδεδομένων

- Τα μεταδεδομένα είναι δομημένα δεδομένα για άλλα δεδομένα
- Μεταδεδομένα είναι τα δεδομένα που βοηθούν το σχεδιασμό, τη δημιουργία, την περιγραφή, τη διατήρηση και τη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων και πόρων
- Τα μεταδεδομένα χρησιμοποιούνται στην ανάπτυξη αποτελεσματικών, διαλειτουργικών, επεκτάσιμων και διατηρήσιμων πληροφοριακών συστημάτων

Μεταδεδομένα ... σημαίνει

- Πληροφοριακές πηγές
- Κατάλογος βιβλιοθήκης
 - Ευρετήριο, Περιλήψεις, Κατάλογος εγγράφων, κλπ > MARC, AACR, LCSH κλπ.
- Περιγραφές σε κείμενο που παράγονται από ανθρώπους
- Δεδομένα που παράγονται από μηχανές

Χαρακτηριστικά Μεταδεδομένων

- Περιεχόμενο (Content)
 - Εγγενή
 - Τι περιέχει;
 - Τι αφορά;
- Περιβάλλον (Context)
 - Συναφή
 - Ποιος, Πού, Πώς, Πότε, Γιατί, κλπ
- Δομή (Structure)
 - Τυπικά σύνολα

Ιδιότητες Μεταδεδομένων

- Εγγενή
 - Θέμα, Τίτλος, Συγγραφέας, Εκδότης, Τόπος έκδοσης, Άλλος συντελεστής, Ημερομηνία, τύπος αντικειμένου, Μορφή και ταυτοποίηση, Σχέση, Πηγή, Γλώσσα, Κάλυψη, Περίληψη, Έκδοση, Σημειώσεις, Υπογραφή, Κατάταξη, Λέξεις κλειδιά

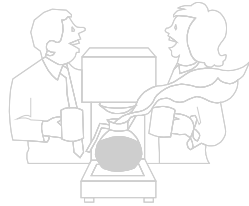
Ιδιότητες Μεταδεδομένων

- Συναφή
 - Απαιτήσεις συστήματος
 - Τρόπος πρόσβασης
 - Διαθεσιμότητα
 - Έλεγχος (πρόσβασης)
 - Κόστος
 - Έκταση
 - Περιγραφή κωδικοποίησης
 - Περιγραφή αναθεώρησης

Μεταδεδομένα ...για δύο κοινωνίες

- Παραγωγούς πληροφορίας
- Βιβλιοθήκες – καταλογογράφοι

Μεταδεδομένα ... μπορούν να είναι

- Πληροφοριακά αντικείμενα
 - Φυσικά
 - Διανοητικά δημιουργήματα

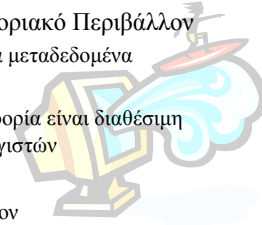
Μεταδεδομένα ...ομοιότητα

- Σε μία τυπική φυσική βιβλιοθήκη, τα μεταδεδομένα παροικούν με
 - Κατάλογος
 - Ράφια βιβλίων
 - Βιβλία

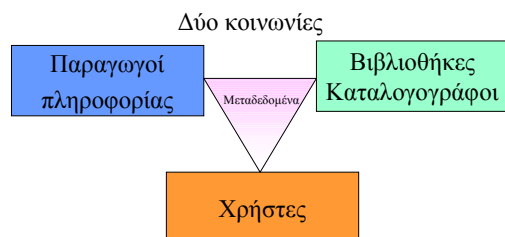

Μεταδεδομένα ...στο παρόν

- Στο Ψηφιακό Πληροφοριακό Περιβάλλον
 - Οι χρήστες ψάχνουν τα μεταδεδομένα
 - Υπάρχουν δείκτες
 - Η πρωτεύουσα πληροφορία είναι διαθέσιμη στις οθόνες των υπολογιστών
- Διαφοροποίηση
 - Το Ψηφιακό Περιβάλλον

Μεταδεδομένα ...διαδικασία

Μεταδεδομένα ... μπορεί να είναι

- Δεν χρειάζεται να είναι ψηφιακά
- Είναι παραπάνω από περιγραφή του αντικειμένου
- Προέρχονται από ποικιλία πηγών
- Συνεχίζουν να συσσωρεύονται
- Τα μεταδεδομένα ενός αντικειμένου μπορεί να είναι ένα άλλο αντικείμενο (δεδομένα)

Μεταδεδομένα ... μπορεί να είναι

- Ενδιάμεσα βήματα για ανάκτηση του περιεχομένου
- Υποκατάστατο των αντικειμένων

Μεταδεδομένα ... χρειάζονται

- Το Διαδίκτυο και το WWW έχουν εκθετική ανάπτυξη
- Αυτή τη στιγμή, η ανάγκη του Διαδικτύου είναι κατάλογοι κάποιας μορφής
- Το Διαδίκτυο / WWW δεν είναι σχεδιασμένο για να καταλογογραφεί τα περιεχόμενά του

Μεταδεδομένα ... χρειάζονται

- Η **περιγραφή** των πόρων είναι μια πρόκληση
- Υπάρχουν κάποια **εργαλεία** διαθέσιμα
- Μόνο λίστες καταλόγων των δικτυακών πόρων και μηχανές αναζήτησης
- Τα **μεταδεδομένα** είναι μια από τις λύσεις
- Και πάλι τα **πρότυπα** θα δημιουργήσουν την αναμενόμενη απήχηση

Μεταδεδομένα ... θέματα

- Τα μεταδεδομένα προσφέρουν αυξημένη προσπελασιμότητα
 - Η αναζήτηση βασίζεται στην ύπαρξη πλούσιων και σταθερών μεταδεδομένων
 - Προσφέρει αναζήτηση σε πολλαπλές συλλογές
 - Κατανεμημένες σε αρκετά αποθετήρια

Μεταδεδομένα ... θέματα

- Συγκράτηση κειμένου
 - Συλλογές αντικειμένων
 - Περίπλοκες συσχετίσεις με ανθρώπους, τόπους, κινήματα και γεγονότα
 - Τεκμηρίωση και συντήρηση αυτών των σχέσεων
 - Αυθεντικότητα, δομική και διαδικαστική ακεραιότητα

Μεταδεδομένα ... θέματα

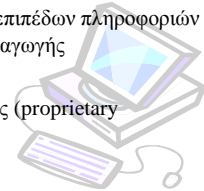
- Διαστελλόμενη χρήση
 - Διάδοση ψηφιακών εκδόσεων
 - Γεωγραφία
 - Οικονομία
 - Άπειροι τρόποι αναζήτησης πληροφορίας
 - Ανάκτηση στην ευρύτερη κοινωνία

Μεταδεδομένα ... θέματα

- Τι σχέση έχουν τα μεταδεδομένα για πολλαπλές εκδόσεις, για:
 - Εναλλακτικές εκδόσεις
 - Αντίγραφα υψηλής ανάλυσης για συντήρηση
 - Αντίγραφα χαμηλής ανάλυσης για μικρογραφίες (thumbnail) για γρήγορη αναφορά και μεταφορά στο δίκτυο

Μεταδεδομένα ... θέματα

- Τα μεταδεδομένα μπορούν να αναφέρονται σε σχετικά νομικά θέματα
 - Εντοπισμός πολλαπλών επιπέδων πληροφοριών δικαιωμάτων και αναπαραγωγής
 - Ιδιωτικότητα (privacy)
 - Ενδιαφέροντα κυριότητας (proprietary interests)

Μεταδεδομένα ... θέματα

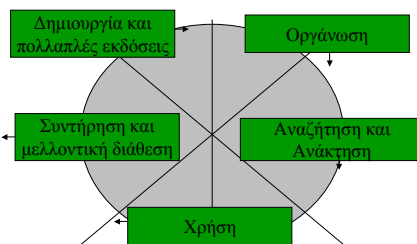
- Τα μεταδεδομένα έχουν στόχο να υποστηρίξουν και τη συντήρηση:
 - Μέσω Γενεών – Υλικού και Λογισμικού
 - Περιέχοντας δεδομένα τεχνικά, περιγραφικά και συντήρησης
 - Ωστε τα πληροφοριακά αντικείμενα να παραμένουν προσπελάσιμα και κατανοητά με το πέρασμα του χρόνου

Μεταδεδομένα ... θέματα

- Τα μεταδεδομένα χρησιμοποιούνται και για Βελτίωση συστημάτων και οικονομία
 - Τρόποι μέτρησης και σύγκρισης απόδοσης (benchmarking)
 - Σχεδιασμός νέων συστημάτων

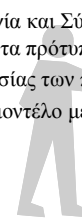

Κύκλος Ζωής Μεταδεδομένων

Πρότυπα ... Μεταδεδομένων

- Για να είναι τα μεταδεδομένα χρήσιμα και επωφελή είναι ουσιαστικό
 - Η Δομή, Σημασιολογία και Σύνταξη να συμμορφώνονται με τα πρότυπα
 - Η απεικόνιση της ουσίας των πηγών
 - Ένα κατανεμημένο μοντέλο μεταδεδομένων

Πρότυπα ... Μεταδεδομένων

- Δεν υπάρχει ένα μοναδικό διεθνές πρότυπο για Μεταδεδομένα
- Διαφορετικά επίπεδα πολυπλοκότητας, από πλούσιες μέχρι απλές μορφές
- Κάμποσα σχήματα μεταδεδομένων έχουν προταθεί για διαφορετικά επίπεδα και απαιτήσεις

Πρότυπα ... Μεταδεδομένων

- IAFA templates
- WWW semantic header
- URS (Uniform Resource Citation)
- OCLC InterCat project
- TEI (Text Encoding and Interchange)
- Search engine meta tags
- Resource Description Framework
- EAD (Encoding Archival Description)
- GILS (Govt Information Locator Service)
- Federal Geographic Data Committee
- Museum Educational Site Licensing Project
- **Dublin Core**

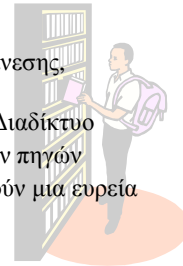
Dublin Core

*Επειδή είναι απλό...
...αλλά και
αποτελεσματικό ...*

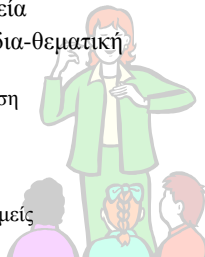
Dublin Core.. σημαίνει

- Dublin, Ohio
- Συναντήσεις διεθνούς συναίνεσης, ημερίδες, κλπ
- Προκύπτει υποδομή για το Διαδίκτυο
- Υποστηρίζει ανακάλυψη των πηγών
- Τα στοιχεία του αναπαριστούν μια ευρεία δια-θεματική συναίνεση
- Βασικός πυρήνας στοιχείων

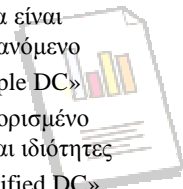
Dublin Core... πρότυπο

- Εμπεριέχει 15 βασικά στοιχεία
- Συναίνεση από μία διεθνή, δια-θεματική ομάδα που αντιπροσωπεύει
 - Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση
 - Πληροφορική
 - Κωδικοποίηση κειμένου
 - Μουσεία
 - Σχετικούς επιστημονικούς τομείς

Dublin Core ... πρότυπο

- Κάθε ένα από τα 15 στοιχεία είναι προαιρετικό και επαναλαμβανόμενο
- Το απλό Dublin Core, «Simple DC»
- Κάθε στοιχείο έχει ένα περιορισμένο σύνολο από εξειδικεύσεις και ιδιότητες
- Το εξειδικευτικό DC, «Qualified DC»

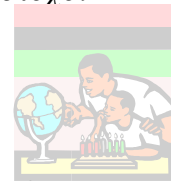

Dublin Core... στόχοι

- Απλότητα δημιουργίας και διατήρησης
 - Μη ειδικοί να δημιουργούν περιγραφικές εγγραφές για αποτελεσματική ανάκτηση σε δικτυωμένο περιβάλλον
- Κοινά κατανοητή σημασιολογία
 - Ο μη ειδικός αναζητητής: ψηφιακός τουρίστας
 - Σύγκλιση κοινών, περισσότερο γενικών στοιχείων
 - Αυξημένη ορατότητα και προσβασιμότητα

Dublin Core ... στόχοι

- Διεθνούς εμβέλειας
 - 26+ Γλώσσες
 - Συντονισμένες προσπάθειες
 - XML / RDF - WWW
- Τεχνικές προκλήσεις διεθνοποίησης
 - Πολυ-γλωσσική και Πολυ-πολιτισμική φύση του σύμπαντος της ηλεκτρονικής πληροφορίας

Dublin Core ... στόχοι

- Επεκτασιμότητα
 - Επιπρόσθετες ανάγκες ανακάλυψης πόρων
- Κοινός παρονομαστής για επικοινωνία και διαλειτουργικότητα
- Έναυσμα για σύγκλιση των προτύπων

Τμήμα Αρχιτεκτονικής – Βιβλιοθηκονομίας
Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Το μάθημα Περιγραφή Ηλεκτρονικών Δημοσιευμάτων - Μεταδεδομένα

Σαράντος Καπιδάκης

sarantos@ionio.gr

Τηλ. 26610-87413

Ωρες Γραφείου: Τρίτη 17:00-19:00

Όρια θέματος και μαθήματος

- Εισαγωγή στα μεταδεδομένα
- Ηλεκτρονικά δημοσιεύματα
- Εμβάθυνση στα μεταδεδομένα
- Ανακάλυψη ψηφιακής πληροφορίας, Dublin Core
- Κωδικοποίηση μεταδεδομένων, RDF
- Περιγραφή δημοσιευμάτων με MARC «856»
- Περιγραφή αρχείων και μουσείων, EAD, CIMI
- Περιγραφή βιβλιογραφικών αναφορών, ISO 690-2
- Περιγραφή κειμένων, TEI
- Το τοπίο των μεταδεδομένων

Στόχος μαθήματος

- Να συνειδητοποιήσουμε την αξία, την αναγκαιότητα, τη μεθοδολογία και τα προβλήματα των μεταδεδομένων
- Να αντιληφθούμε τάσεις, ιδέες εφαρμογής, παραδείγματα
- Να γνωρίζουμε και χειριζόμαστε τα υπάρχοντα πρότυπα
 - Επιλογή προτύπου
 - Χρήση του προτύπου, και περιγραφή ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων

Έμφαση μαθήματος

- Κατανόηση της σημασίας
- Στους προβληματισμούς – σωστές επιλογές
- Στις μεθοδολογίες
- Στη χρήση των προτύπων
 - Όχι στην αποστήθιση
 - Αλλά στην εξάσκηση, με σημειώσεις

Απαιτήσεις μαθήματος

- Γνώσεις βιβλιοθηκονομίας
- Γνώσεις αγγλικής
- Κατανόηση της σημασίας των προτύπων
- Μορφές ηλεκτρονικών δημοσιευμάτων
- Δυνατότητα σύνθεσης γνώσεων
- Καλή κρίση

Εξέταση μαθήματος

- Γραπτή
 - Με ανοικτές σημειώσεις
 - Για να δείξει την κατανόηση των εννοιών του μαθήματος
- Δυνατότητα για απαλλακτικές εργασίες
 - Περιορισμένος αριθμός
 - Σε συγκεκριμένα θέματα
 - Με παρουσίαση στην τάξη

Απαλλακτικές εργασίες

- Σε συγκεκριμένα θέματα
 - Άμεσα σχετιζόμενα με το αντικείμενο του μαθήματος
 - Και θα παρουσιαστούν στην τάξη στο κατάλληλο μάθημα, θα συζητηθούν και θα είναι εξεταστέα ύλη για τους υπόλοιπους
- Περιορισμένος αριθμός (~5)
 - Ομαδικές ή ατομικές
 - Σε συνεννόηση μαζί μου – το συντομότερο

Πιθανές απαλλακτικές εργασίες

- EAD
- CIMI
- TEI
- MARC πεδίο 856
- ISO690-2
- BIB1
- AACR2
- ISBD(NBM), ISBD(ER)

Σημειώσεις – Βοηθήματα

- Διαθέσιμα στο <http://www.ionio.gr/~tab398>
 - Προτεινόμενες (ψηφιακές) παραπομπές
 - Κυρίως ότι δοθεί φωτοτυπημένο
 - Οι διαφάνειες
- Δικές σας σημειώσεις;